

Hij staarde een poosje het donker in dat met de seconde donkerder leek te worden. Nog even en de lucht zou zwart zijn, een louter zwarte duisternis. Was het heelal zwart? Een zwarte nacht? Tomas luisterde. *Hij hoorde heel veel. Maar de stilte zelf hoorde hij niet.* Hij schudde zijn hoofd. Hij moest daar niet blijven staan. Binnen de kortste keren zou hij geen hand voor ogen meer kunnen zien.

De
oosthoek
van de
Melkweg

HAN LEEFERINK

Uitgeverij Nachtwind

Proloog

— 9

DEEL I

Een scheur in de stof van de werkelijkheid

— 15

DEEL II

Leviatan

— 69

DEEL III

Axl en Lisa

— 131

DEEL IV

Langzaam dooft het licht van de maan

— 253

Verantwoording

— 303

Het torentje van de kapel was vrijwel geheel verwoest. Er resteerde alleen wat brokkelig gesteente, en wonderlijk genoeg hing ook de klok er nog, al luidde die niet.

Tomas parkeerde zijn auto tegenover de kapel en keek in de achteruitkijkspiegel naar de toegangsdeur die openstond. Naast de kapel stonden twee vrouwen met hun gezicht in de zon met elkaar te praten. Verderop rookte een jongen een sigaret.

Hij wendde zich af en sloot zijn ogen – hij had nog even tijd. Hij had geen zin in het voeren van beleefdheidsgesprekken, en hij wilde al helemaal niet van tevoren kennismaken met de moeder van Lisa. Dat leek hem om de een of andere reden ongepast. Hij wist niet eens of ze wist wie hij was, of ze zijn naam kende, of Lisa weleens over hem verteld had.

Hoewel hij natuurlijk een rouwkaart had ontvangen.

Hij haalde de kaart uit de binnenzak van zijn colbert en las voor de zoveelste keer het motto boven het overlijdensbericht: *What if I say I shall not wait!/ What if I burst the fleshly Gate –/ And pass Escaped – to thee!* Het was de eerste strofe uit een gedicht van Emily Dickinson. Lisa had hem dat een keer laten lezen. Ze putte moed uit die woorden, zei ze. Het idee dat ze kon ontsnappen, het feit dat die mogelijkheid er was. *Escape. To thee.* En omdat die er was, kon ze wachten.

Lisa hield van Dickinson – van haar poëzie welteverstaan. Ze kende tientallen gedichten van haar uit het hoofd. Ook hield ze van haar brieven, die volgens haar vaak heel humoristisch waren. Ze had hem eens verteld dat Emily – ze noemde haar altijd

bij de voornaam, als was ze een goede bekende van haar – als kind stapels boeken van haar vader kreeg met het uitdrukkelijke verzoek ze niet te lezen. Hij was bang dat ze haar verstand door elkaar zouden klutsen. Onwillekeurig had Tomas moeten denken aan een berg krioelende regenwormen die hij als kind eens achter de schuur naast het huis aan de Waddenkust had gezien, al had hij geen idee wat het verband was met het verhaal van Lisa.

Sinds hij Lisa een klein half jaar geleden voor het eerst had ontmoet, moest hij sowieso vaak denken aan voorvallen uit die tijd. Alles wat hij meende vergeten te zijn, of waarvoor hij dacht een manier te hebben gevonden zich ervan te ontdoen, drong zich onontkoombaar aan hem op: het voorwereldlijke schepsel in de Waddenzee, de stomme God, zijn niet-bestaande zusje.

Zijn overleden moeder.

Zijn vader die al in geen eeuwigheid zijn vader meer was.

Het waren herinneringen die plotseling opdoken en die weer andere naar de oppervlakte brachten, gebeurtenissen uit een periode in zijn leven waar hij liever niet aan terugdacht. Ook had hij er nooit met Lisa over gesproken. In de korte tijd dat ze elkaar gekend hadden, was al zijn aandacht uitgegaan naar haar, naar Lisa die wachtte, wachtte op de dag dat Axl bij haar zou aanbellen en – zoals ze in de weken dat ze bij hem gelogd had een keer had gezegd – ‘to hear his voice at the door again’.

Toen de toegangsdeur van de kapel dichtging, stapte hij uit de auto. Het waaide flink, maar niet meer zo hard als gisteravond. Hij pakte zijn jas van de achterbank, sloot het portier, stak de straat over en ging het gebouw binnen. Het was een kleine kapel, met hooguit zes, zeven rijen banken aan weerszijden van het middenpad. Er klonk een cantate van Bach. *Wer nur den lieben Gott lässt walten*. Hij schoof geruisloos op de achterste bank en legde zijn jas naast zich neer.

De kist stond voor het altaar, aan het eind van het middenpad. Op de kist lagen bloemen en tekeningen, eromheen stonden

kaarsen in gietijzeren kandelaars. Naast het altaar stond een kathedier, en schuin daarvoor een cello op een standaard.

De andere aanwezigen zaten allemaal voor in de kapel. Op de eerste rij zat een vrouw in een zwarte blouse en een kort zwart jasje. Naast haar zat een man in een donkergrijs pak. Hij zei iets tegen haar. De vrouw keek opzij en schudde het hoofd. Aan de andere kant van de vrouw zaten twee blonde meisjes, allebei in een witte jurk. Het was ongetwijfeld de tweeling – de stiefzusjes van Lisa. De vrouw in het zwart was vermoedelijk haar moeder en de man naast haar Fos, de stiefvader van Lisa. Achter de tweeling zat een stevige dame met een hoed op. Ze hield een zakdoek in haar hand, waarin ze nu en dan lawaaiig haar neus snoot, en keek voortdurend om zich heen, alsof ze nog iemand verwachtte.

Aan de andere kant van het middenpad zat een lange mager man in een groen ribfluwelen jasje en met een bril met een breed zwart montuur in zijn eentje op de eerste rij. Achter hem zat een groep jonge mannen en vrouwen van een jaar of twintig. Ze droegen allemaal een blauwe sweater waar in grote letters PUCK op stond. Ietwat afgezonderd van de anderen zaten drie vrouwen, eveneens van rond de twintig, met een roos in het haar. Naast een piano, die ter hoogte van het altaar tegen de muur stond, zat ten slotte een man in jacquet met een map op zijn schoot en de benen over elkaar heen geslagen op een laag houten klapstoeltje stoïcijns voor zich uit te staren – zonder twijfel de begrafenisondernemer. Hij zag geen pastoor of andere kerkelijke vertegenwoordiger; dat was gezien de aard van het sterfgeval waarschijnlijk uit den boze.

Lisa zou gegarandeerd een citaat voorhanden hebben gehad om het taferel te beschrijven.

‘Ook dingen sterven, vriendlief. En omdat ze moeten sterven, is het beter ze met rust te laten.’

Dat was – de eerste keer dat ze elkaar ontmoetten – het eerste wat Lisa tegen hem gezegd had. Hij zat op een morgen op het

terras van De Boerderij, aan de rand van het Sonsbeekpark. De zon scheen en de hemel was diepblauw, een zomers warme hemel zonder een enkele wolk. Hij had een tafeltje gevonden in de schaduw van een kastanje, koffie besteld en zich verdiept in *De tuin van de Finzi-Contini's* van Giorgio Bassani. Ook in die roman was het zomer, althans in de herinnering van de verteller, want in werkelijkheid, aan het begin van deel drie, was die zomer al lang voorbij en keerde de verteller in zijn gedachten regelmatig terug naar wat er in het koetshuis tussen hem en Micòl Finzi-Contini gebeurd was, of liever gezegd niet gebeurd was. Hij had die zomer samen met Micòl, Alberto – de broer van Micòl – en een paar anderen vele dagen doorgebracht op de tennisbaan in de tuin van de Finzi-Contini's. Op hun laatste dag buiten was het gaan regenen. En terwijl de anderen zich terugtrokken in de *Hütte* om te gaan jokeren of tafeltennissen, renden hij en Micòl, zonder acht te slaan op het feit dat ze kletsnat werden, het halve park door om te schuilen in het koetshuis, een bruin bakstenen gebouw, dat volledig begroeid was met klimop. Ze klommen in het rijtuig, dat in het midden van de ruimte stond en al heel lang niet meer gebruikt werd – en doordat het portier achter hen dichtviel, konden ze het geruis van de regen op het dak van het koetshuis niet meer horen. In die plotselinge beslotenheid wordt de verteller overvallen door zijn gevoelens voor Micòl, al wordt dat niet met zoveel woorden gezegd. Hij laat zich bewonderend uit over de goede staat waarin het rijtuig verkeert, maar is zich bewust van de trilling in zijn stem. Micòl keert zich bruusk van hem af. Ze zwijgen. Tot Micòl na een poosje, en zonder van houding te veranderen, begint te praten over het wrak dat het rijtuig in haar ogen is: de lak is beschadigd, in de wielspaken zit houtworm, en de bekleding van de banken is oud en poreus geworden – ze vindt het de moeite niet meer waard om het op te laten knappen. Ze wijst hem op een kano die tegen een wand van het koetshuis staat en spreekt vervolgens die mysterieuze zinnen uit: 'Kijk ernaar en bewonder alsjeblieft de

eerlijkheid, de waardigheid en de morele moed waarmee deze de gevolgen van zijn nutteloosheid draagt. Ook dingen sterven, vriendlief! En omdat ze moeten sterven...'

Tomas had die zinnen de vorige avond vlak voor het slapen gaan gelezen, en ze hadden de hele nacht door zijn hoofd gespookt, en het drong aanvankelijk ook helemaal niet tot hem door dat iemand ze in werkelijkheid had uitgesproken. Toen hij zich na een paar ogenblikken realiseerde dat die woorden niet alleen in zijn hoofd rondwaarden, keek hij op uit zijn boek. Een meisje, of eerder een jonge vrouw, liep naar een tafeltje dat juist vrijkwam. Ze droeg een spijkerbroek, een wit hemdje, een dun grijs vest en – ondanks het warme weer – een rode muts. Ze ging zitten, pakte een boek uit haar tas, keek even om en knikte naar hem. Vervolgens keerde ze zich af en begon te lezen.

Een paar dagen later ontmoette hij haar voor de tweede keer. Hij zocht in de boekhandel een novelle van Herman Melville waar Micòl in het boek van Bassani een paar keer uit citeert: *Bartleby, the Scrivener*. In de roman van Bassani confronteert Micòl de verteller met een uitspraak die Bartleby keer op keer herhaalt wanneer hem door zijn werkgever wordt verzocht een bepaalde opdracht uit te voeren. 'I prefer not to.' Het intrigeerde hem, vooral omdat hij zelf heel gezagsgetrouw was, terwijl de hoofdpersoon in die novelle van Melville, een klerk nota bene, elke taak die hem wordt opgedragen doodleuk weigert.

Ze stond op de afdeling poëzie en pakte net een boek van John Keats uit de kast. Ze droeg opnieuw een muts, dit keer een blauwe. Hij liep achter haar langs en citeerde de beginregel van *Endymion*, het enige gedicht dat hij van Keats kende.

'A thing of beauty is a joy for ever.'

Ze keek om. Hij knikte haar toe, en liep door naar de afdeling Engels proza. Het boekje van Melville stond er niet. Hij bestelde het, keek nog wat rond en zag haar weer bij de uitgang van de winkel.

Ze hield de deur voor hem open. 'Houdt u van Keats?'

Ze had een hoge stem, een tikje scherp, maar ondanks dat heel rustig.

Hij lachte. 'Ik heb eigenlijk geen idee. Eerlijk gezegd is dit de enige regel die ik van hem heb onthouden. Mijn leraar Engels op de middelbare school citeerde die te pas en te onpas.'

'Ik houd heel erg van Keats.' Ze liepen door de Vijzelstraat in de richting van het Velperplein. 'Ik heb ooit geprobeerd een toneelstuk te maken van een van zijn gedichten, maar daarvoor bleek zijn werk niet geschikt.'

Tomas ontweek een jong stel met een kinderwagen en met een daarna een groepje luidruchtige jongens.

'Vindt u het vervelend als ik een stukje met u oploop?'

'Helemaal niet.'

Ze sloegen de Wielakkerstraat in, waar het rustiger was. Ze kwam wat dichterbij hem lopen. Ze bewoog soepel, als een danser, en liep vrijwel geruisloos. Ze had een spitse neus en heel lichte ogen. Hij schatte haar een jaar of twintig. Ze staken de Velperbinnensingel over en liepen door het Musispark – een vijver met een paar bomen eromheen – naar het Spijkerkwartier. Hij probeerde een paar keer een gesprekje aan te knopen, maar ze scheen het vanzelfsprekend te vinden dat ze gewoon zwijgend naast elkaar liepen. Even later sloegen ze rechts af, de Kastanje-laan in.

Bij het gebouw waar hij aan de achterkant op de begane grond een paar kamers huurde, bleef hij staan. 'Hier woon ik.'

Hij vroeg of ze zin had om even binnen te komen en iets te drinken, maar ze schudde het hoofd.

'Ik heb zo een afspraak.'

Ze liep dezelfde weg terug als ze gekomen waren. Hij keek haar vanuit de deuropening nog even na, maar ze draaide zich niet meer om. Toen hij de deur achter zich sloot, bedacht hij dat hij niet eens wist hoe ze heette.

HAN LEEFERINK schrijft proza en poëzie. Hij publiceerde onder meer in *Deus Ex Machina* en *Elders literair*. In 2024 verscheen *zwerfdagboek*, een boek dat hij samen maakte met beeldend kunstenaar Puck Willaarts. *De oosthoek van de Melkweg* is zijn debuutroman.

